

Fig. 1. Hostrup. Ydre, set fra sydøst. E. M. 1954

HOSTRUP KIRKE

SLOGS HERRED

Kirkens højalter var 1477 indviet til jomfru Maria, S. Laurentius, Maria Magdalene og S. Andreas (sml. relikviegemme), men selve kirken skal efter en sen overlevering[1] have været viet *S. Jacob minor* (sml. p. 1560).

1298 nævnes en præst ved kirken[2], men senere i middelalderen havde den fælles præst med Højst[3] (p. 1568), indtil Slesvigbispen 1506 bestemte, at kirkerne skulde have hver sin præst, valgt af menigheden[4]. Hostrups cathedraticumafgift (jfr. p.1025) var kun på 12 sk., halvt så stor som Højsts. — Ved reformationen kom kirken under landsherren, fra 1544 hertug Hans, efter dennes død 1580 de gottorpske hertuger og herefter 1713—21 til kongen, dog således, at menighedens gamle valgret ligesom i Højst til en vis grad var bevaret. Kirken, der nu er selvejende, overførtes ved genforeningen fra Slesvig til Ribe stift.

32, fortrinsvis danske *mønter,* fra Valdemar II., Ribe (1234) til Frederik VII., fandtes 1956—57 ved en undersøgelse af gulvet i apsiden, koret og skibets sydøsthjørne[5].

Ifølge *sagnet* skal kirken være bygget af en trold, der lovede at hjælpe bygmesteren, mod at denne fandt ud af, hvad han hed[6].

En brønd, kaldet »Hellig Kilde«, på en bakke ved Rørkær, var ifølge Danske Atlas[7] endnu »for 50 Aar siden« en søgt lægedomskilde, især for »hidsige Febere«; en blok var placeret nær den.

Kirken ligger midt i landsbyen og nogenlunde midt i sognet. Kirkegården hegnes i nord af kløvstensmur med cement, til de andre sider af jordvolde, som udvendig er klædt med kløvede sten; 1839 var man i færd med at opsætte

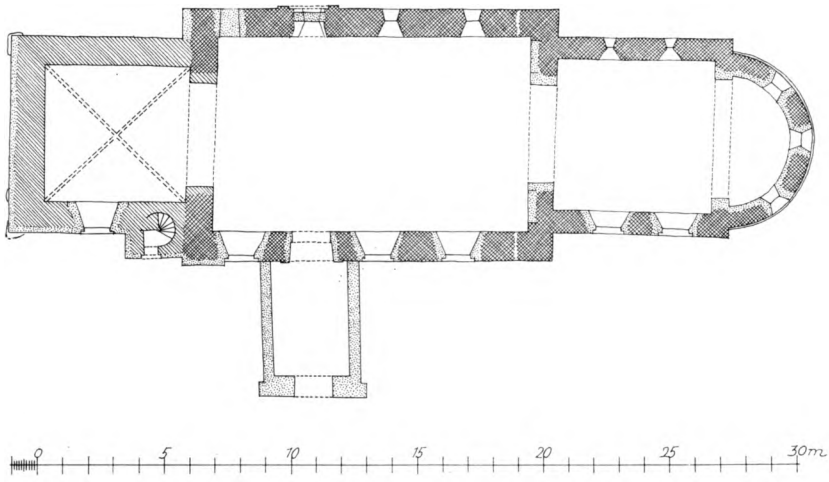

Fig. 2. Hostrup. Plan. 1:300. Målt af Tove Bojesen 1954.

muren af »spaltede« sten[8]. Midt i syddiget er der køreport og låge med jerngitterfløje mellem stenpiller fra 1800'rnes sidste del og østligt i norddiget en lignende låge. — 1637 købtes der 1300 mursten til kirkegårdsporten, som 13 år senere repareredes med tagsten[9].

†*Kirkeriste* er nævnt 1637[9].

Kirken består af apsis, kor og skib fra o. 1200—75, et tårn i vest, hvis underste etage stammer fra gotisk tid, og i syd et våbenhus, som vel i hovedsagen stammer fra 1862. Kirken har afvigelse til nord.

Apsis og kor såvel som det lidt yngre skib, hvis detaljer i nogen grad præges af gotikken, er opført af *munkesten*[9a] i uregelmæssigt[10] munkeskifte (26,5—27 × 12—13 × 8—9 cm, 20 skifter = 200 cm; målt i triumfgavl), men stærkt cementeret og skalmuret; kun skibets vestgavl står velbevaret, muret af hårdtbrændte, undertiden cintrede, røde og sorte sten. Skibets murhøjde over terræn er ca. 600 cm, målt i syd. — Apsiden har en fornyet(?) sokkel af teglsten (vistnok skråkant over rundstav) og foroven en rundbuefrise under savskifte. Formen på de tre vinduer stammer antagelig fra 1927. Forinden var der eet vindue (med udvendig fals), som formentlig hidrørte fra 1862. Koret har rundbuefrise, og en lignende er påbegyndt ved skibets sydøsthjørne, men kun med to buer, hvorefter følger en trappefrise, som dog nu er fjernet fra den vestre del. Skibets nordside har kun et savskifte, men også her er der et spring tæt ved østhjørnet. Svarende til disse spring i den ydre udsmykning er der stående fortandinger nær skibets østhjørner[10]; begge dele viser, at der har været et byggestop forud for skibets opførelse. På samme måde antyder et skel i tagværket midt over skibet en midlertidig standsning, som dog må have været ganske kortvarig. Korets to og skibets tre nordvinduer er bevaret, det vestlig-

K. J. Krogh 1959

Fig. 3. Hostrup. Ydre, set fra nordvest.

ste genåbnet 1956—57, de øvrige 1927; korvinduerne har aftrappet sål, skibets derimod skrå. I skibets vestligste nordvindue fandtes 1927 den nedre kant eller frise af et 48 cm bredt, blyindrammet **glasvindue,* der stammer fra middelalderen; siden 1959 i NM. Dørene sidder i et 6—10 cm fremspringende murfelt, hvis skråkantede, øvre afdækning er i højde med vinduernes sål. Den falsede, rundbuede norddør har smige inderkarme overdækket med spærstik; døren, der indtil 1927 var helt tilmuret, er nu kun blændet i lysningen. Syddøren er udvidet flere gange[11]; et fladbuet stik over den nuværende afdækning er også sekundært. — Af taggavlene har korets østre en fladbuet åbning, dets vestre en mod syd forskudt åbning med spærstik; denne gavl er muret af en slet brændt sten, som nu er overmåde stærkt forvitret. Skibets velbevarede, vestre taggavl (fig. 4), hvis taglinier markeres af to udkragede binderskifter, har udvendig en spidsbuet blænding med skrå sål og et prydskifte af lige løbere

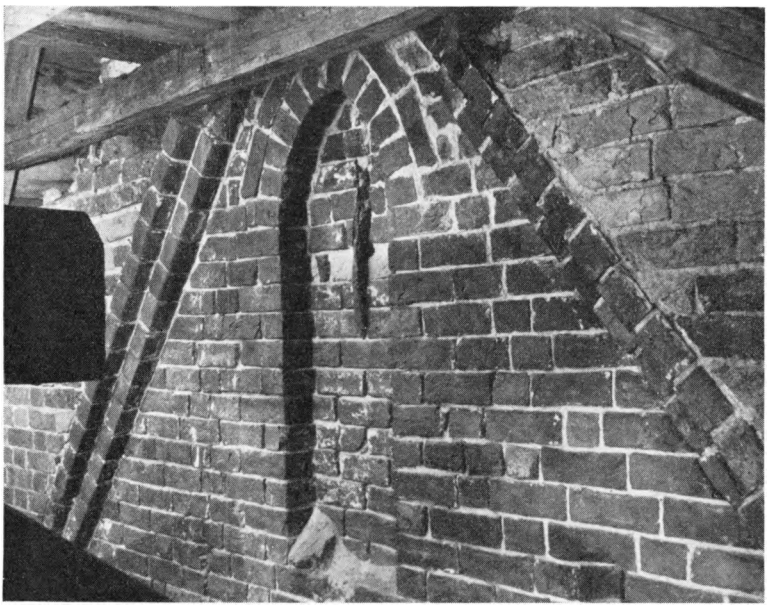

Fig. 4. Hostrup. Skibets vestgavl (p. 1555). E. M. 1950

omkring stikket. Umiddelbart under de udkragede skifters sammenstød i toppen er der en lille, polygonal blænding, og på gavlens inderside ses en ret stor spareblænding.

Indre. Indervæggen i apsis er skalmuret med munkesten, formentlig 1862, da apsisbuen fornyedes. Der ses intet spor efter den murede hvælving, som antagelig dækkede rummet fra første færd. Nu er der en tykt overpudset hvælving af træ, der må skønnes at være opsat 1862. Overvæggene bærer et pudslag, som viser, at rummet i alt fald i en viss periode har stået med fladt loft. — Triumfbuen har været flankeret af †*sidealternicher,* hvis rundbuede halvstensstik med prydskifte af krumme løbere var afdækket 1956—57. Triumfbuen, der har halvrunde kragbånd og svagt overgribende stik, er stærkt fornyet. Begge vanger er ommuret, den søndre i forbindelse med alternichens lukning, og det samme gælder i hvert fald nordre halvdel af stikket. Dettes prydskifte er i modsætning til sidealternichernes muret af lige løbere, hvilket — sammenholdt med den noget rodede skiftegang op mod stikket — kunde tyde på, at triumfbuen har fået sin nuværende størrelse ved skibets opførelse[12]. — Både over kor og skib er der bevaret en del oprindelige loftsbjælker.

Tårnet. Ifølge Højst kirkebog[13] brændte Hostrup kirketårn ved lynild natten mellem d. 11. og 12. september 1650, og det faldende tårn slog tagsten itu på karnhuset (sml. †våbenhus). Tårnet har formentlig været kronet af et spir, thi 1638 blev »de stange beren bi der spitzen« beslået med bly[9]. Af det gotiske tårn er kun underetagen bevaret og dette endda blot til skjoldbuernes øverste

Fig. 5. Hostrup. Indre, set mod øst. Før restaureringen. E. M. 1950

spids, thi også den oprindelige hvælving er borte, formentlig knust af de nedstyrtende klokker eller murmasser. Indtil 1957, da rummet påny hvælvedes, stod sviklerne af den oprindelige †*hvælving*, som havde kvartstens ribber og halvsten tykke, løbermurede kapper. Til skibet fører en rundbuet arkade, og i syd er der et rundbuet vindue, som har afløst et spidsbuet. Materialet i tårnets ældste del er ret store, gule og lysrøde munkesten, som er formuret dels i munke- dels i polsk skifte. — Adgangen til tårnets øvre del er nu som tidligere gennem det med tårnrummet samtidige trappehus. Det har fladbuet, falset underdør, rund spindel og loft af fladbuede, udkragede binderstik. Af overdøren er kun karmenes nedre del i behold.

Tårnets øvre del med øst-vest vendte gavle og frontispicer i syd-nord stammer fra genopbygningen efter branden, og materialet er små teglsten. Frontispicernes glamhuller er fladbuede, gavlenes fladrundbuede. På vestfaçaden er der jernankre og initialer: Fr. V.s spejlmonogram, VH og FV, samt omkring årstallet 1756, der må hentyde til en reparation, BP, GE, IR og PC (for Balthazar Petersen, provst 1747—87, Georg Eichel, præst 1722—67, Johannes Reinboth, superintendent 1645—73, og Poul Claudius, præst 1638—65; de to sidste initialer må stamme fra istandsættelsen efter branden).

Våbenhuset foran syddøren stammer vistnok i sin nuværende skikkelse fra 1862[14], men der har været en *†forgænger,* karnhuset, som fik murede bænke 1637. Ved tårnets fald blev dets tegltag beskadiget[9].

Tagværkerne over apsis, kor og skib er af eg og samtidige med murene. Det særprægede apsistagværk svarer så nøje til Bylderup (p. 1610), at det meget vel kan være udført af samme mand. Spærfagene over kor og skib er af sen type med korte, lodrette spærstivere, to lag hanebånd og fortrinsvis tappede samlinger.

Kirken står hvidkalket og blytækt. De rundbuede støbejernsvinduer fra istandsættelsen 1862[15] (arkitekt L. A. Winstrup) er 1956—57 (arkitekter: Holger Mundt og Ebbe Clemmensen) blevet udskiftet med trævinduer.

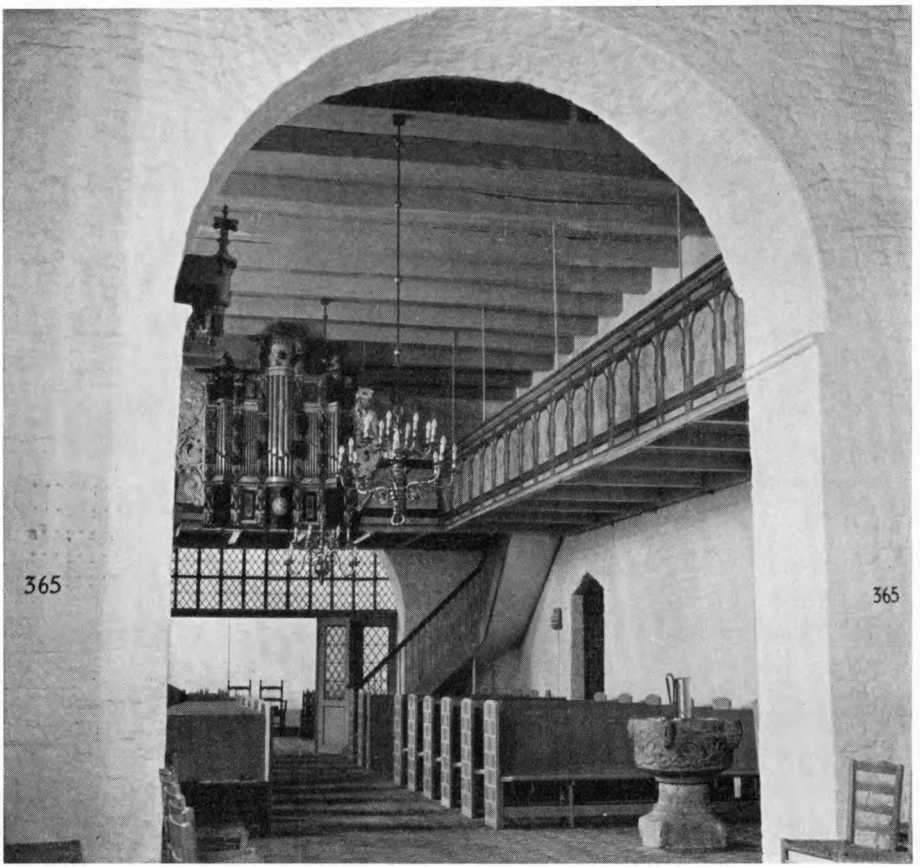
De romanske vinduer har nyere, blyindfattede ruder, i apsis med glasmosaik, vistnok indsat 1927 (arkitekt Axel Hansen). Fra 1956—57 stammer endvidere tilmuringen i det højtsiddende pulpiturvindue ved skibets nordøsthjørne, afbankning af vægpuds, gulvene af røde mursten og de nye loftsbrædder i koret; bjælkelofterne er gråmalede.

Vindfløjen over tårnets vestgavl har fane med årstallet 1757.

INVENTAR

Kirkens indre bærer præg af gentagne, nyere restaureringer, 1862—63 (efter branden 1860), hvor en del af inventaret fornyedes under L. A. Winstrups ledelse, 1927 under Axel Hansens og sidst 1956—57 under Holger Mundt og Ebbe Clemmensens.

Alterbordet fra 1957 består af glatte egebrædder. I det tidligere alterbord fandtes 1862 i altergraven et **relikviegemme*[16] (fig. 11), en 3,2 cm lang og ca. 2,7 cm bred blyæske, tildannet af en korsformet udskåret, sammenbøjet blyplade, på hvis over- og underside er indridset et kors. Heri fandtes nogle bensplinter indsvøbt i silketøj samt en pergamentstrimmel med minuskelindskriften: »Anno septuagesimo septimo Jouis prox(ima) post Michahelis Reuerendus In [Chr(ist)o] p(ate)r et d(omi)n(u)s, d(omi)n(u)s Helricus (e)p(iscop)us Sleswiccen(sis) p(ræse)ns sum(m)u(m) altar(e) in honore(m) b(ea)te Ma(r)ie Virgi(nis) Sancti [La]ure(n)cii b(ea)te Marie M[a]gdalene et Sancti Andree (con)secrauit cu(m) reliquiis ibid(em) [injclusis Sacramentu(m) (con)firmac[i]on(is) ibid(em) (christo)fidelibus indige(n)tib(us) ministrando. Joh(ann)es co ...« (»år [14]77 torsdagen næst efter Mikkelsdag har den i Kristo ærværdige fader og herre, hr. Helric[17], biskop af Slesvig, personlig indviet højalteret til ære for den hellige jomfru Maria, S. Laurentius, den hellige Maria Magdalene og S. Andreas tilligemed de deri indesluttede relikvier, idet han uddelte konfirmationssakramentet til de derværende troende og trængende kristne. Johannes Co ...«).

K. J. Krogh 1959
Fig. 6. Hostrup. Indre, set mod vest. Efter restaureringen.

†Sidealterborde, jfr. p. 1556 og †sidealtertavle.

†Alterklæder skænkedes 1668 af Hans Clausen til Solvig[9] og 1713 af Hans Lassæus Nissen[14] (sml. lysekrone).

Som *alter prydelse* tjener en nygotisk predella med to sidespir fra 1927, der støtter kirkens sengotiske *korbuekrucifiks* (fig. 8), fra o. 1525. Den 110 cm høje figurs lændeklæde har en lang flagresnip ved højre side, muligvis er en lignende gået tabt på den anden side. På det samtidige korstræ er felterne med oksen og løven gamle. Istandgjort og stafferet 1914 af Wilh. Jensen, Garding[18]; på korstræets bagside er bevaret en gammel dekoration af vinranker med drueklaser, hvidbrune på brun bund. Ifølge kronikken var der i tårnet et stort krucifiks (antagelig det her nævnte) med †sidefigurer.

Den tidligere *altertavle,* fra 1862, er et maleri udført af Chr. Andr. Schleisner, Kbh.[15], af den velsignende Kristus, i nygotisk ramme tegnet af Winstrup[19]; gråmalet. For tiden anbragt i præstegården.

Af den katolske *†altertavle,* der skal have vist Maria med barnet, de 12

E. M. 1950

Fig. 7. Hostrup. Dionysius-figur fra †altertavle (p. 1560).

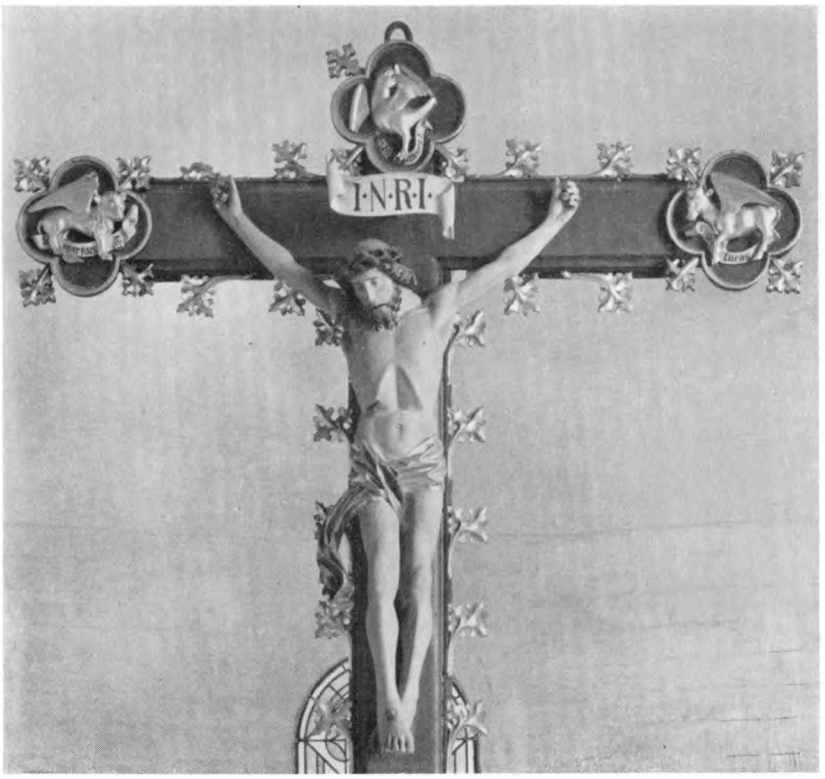
apostle[20] samt S. Nicolaus og S. Dionysius[21], er kun bevaret den 60 cm høje Dionysius-figur (fig. 7), fra 1400'rnes sidste fjerdedel, rimeligvis fra 1477, det år da alteret indviedes (sml. relikviegemme), og altertavlen antagelig opstilledes. 1860 ødelagdes tavlen delvis, da man havde glemt at slukke alterlysene efter gudstjenesten, og deres varme satte det gamle træ i glød. Tavlen blev da fjernet og de enkelte dele »bortgivet eller solgt til hvemsomhelst«[22]. Dionysius-figuren fandtes 1926—27 ved genåbningen af vinduet over skibets norddør, hvor murerne åbenbart har stoppet den ind 1862. Den bar tydelige spor af brand og nymaledes derfor med oliefarver, der har fjernet enhver karakter fra den karakteristiske skikkelse. Opsat på skibets sydvæg.

†*Sidealtertavle*(?). Hos Pontoppidan hedder det[1]: »Kirken har været indviet til St. Jacobus minor, hvis Billede her findes«. Da denne apostel ikke har befundet sig blandt den oven for nævnte †hovedaltertavles storfigurer, tør man vel antage, at der her er tale om en sidealtertavle og da formentlig den foran triumfmurens sydside.

Altersølv fra 1914, kopi efter 1592-sættet; *oblatæske* til minde om de faldne 1914—18. *Sygekalk,* fra sidste halvdel af 1800'rne, 12 cm høj, med rund fod, oval knop, indknebet skaft og højt, udsvajende bæger, hvis skålformede underdel har ciselerede blade. Mestermærke for J. A. Bødewadt, Tønder (Bøje 2889).

Det tidligere, smukke †*altersæt*, fra 1592, gik til grunde ved degneboligens brand 1913. Det svarede til altersættet i Tønder (p. 956), kalken endvidere ganske til Karlum[23], Sydslesvig, og disken til Visby (p. 1358); afbildet hos Haupt II, fig. 1532. Kalken, der var 21,5 cm høj, havde som Karlum på bægeret graverede kartoucher med bl.a. englehoved og Fortitudo over liggende hjort omgivet af hunde samt på den sekstungede fod de fem apostle: Paulus, Judas, Bartholomæus, Simon og Petrus; på den sjette tunge stod, med versaler, Dorothea Rantzow[24], og D R W W omkring hendes hjelmede våben og herover et støbt krucifiks under »Anno 1592«. På foden var endvidere graveret: 50 loth, 3 q og HPR samt mesterstemplet KS og et gennemstrøget N i skjold for den i Sydslesvig kendte såkaldte guldsmed »K S«[25].

Alterstager af plet, »Til Minde om Jfr. Laurette Rasch 1860«, to par, henholdsvis 64 og 49 cm høje; kun de sidste er i brug.

E. M. 1950
Fig. 8. Hostrup. Korbuekrucifiks, nu alterprydelse (p. 1559).

†Messehagel anskaffedes 1645 til 160 mrk., hvortil sognefolkene »godvilligt kontribuerede«[9].

†Brudesmykke omtalt 1783[26] som holdt af præsten[27].

Alterskranke fra 1862—63[14], med støbejernsbalustre formet som træer.

Døbefonte. 1) (Fig. 9), senromansk, af granit, tilhørende den lille gruppe vestslesvigske løvefonte (sml. Rejsby p. 1160 og Spandet p. 1189). Kummen, 73 cm i tvm., deles af fire menneskehoveder, hvorimellem affronterede løver, i de to modstående felter med hoved i profil, i de to andre en face. På fodens ene underkant ses gamle kløvhuller. 93 cm høj. I skibets nordøsthjørne (Mackeprang: Døbefonte p. 286 ff.). *2) Kummen og den øvre del af skaftet med flad rundstav af en romansk font af grovkornet granit, købt på Solvig mølle, Hostrup sogn, findes nu i privateje i Ærøskøbing.

Messingfad og *-kande* 1945, tegnet af Karen Clemmensen. *†Dåbstøj* holdtes 1783 af præsten[26]. — *†Fontelåg* i renæssance, o. 1600[28].

Korbuekrucifiks, se alterprydelse.

Prædikestol 1862—63, efter tegning af L. A. Winstrup[14], i en art renæssancestil med store rosetter i fyldingerne; samtidig himmel i nygotik. Opgangen,

tidligere i nord, er siden 1957 fra vest. Gråmalet med lidt grønt og guld. Til den forrige *†prædikestol* fra 1611 havde sogneboerne indsamlet 160 mrk. I.[29]. *Stolestader*[30] 1956 f. (Ebbe Clemmensen); enkelte af de foregående, fra 1862—63[14], med volutsvungne gavle og pålimede profilknapper, står på pulpituret.

†Lukket stol. »Ein Buhr oder Gesitz« ved trappen i kirkedøren (norddøren) omtales 1726 som tilhørende Hans Haustedt i Jejsing[30].

Pulpiturer i vest og langs skibets nordside, fra 1725, udført af mester Meinhardt Petersen fra Snadebøl, og bygget delvis »i samme form«[30] som — og i hvert fald i nord — med materialer fra det gamle †pulpitur (»ambonium«) fra 1686 eller muligvis et »kerken böhn« fra 1647—48[9]. De ensartede pulpiturer, der bæres af bjælker forankret i væggene, har storfelter adskilt af smalfyldinger med fladsnitornamenter, som ligeledes opdeler frisen, mens postamentet deles af diamantbosser; sådanne findes desuden midt på storfyldingernes højsider, og i disses øvre, afskårne hjørner er der store trekantbosser. I forbindelse med restaureringen 1862—63 fornyedes 1725-trappen i nordvesthjørnet (atter ny 1957), og nordpulpituret, der sprang frem foran korbuen, rykkedes tilbage i linie med korbuevangen[14]; samtidig fjernedes et *†pulpitur* fra 1725[14], på korets nordside. Den nuværende staffering med blålig marmorering er baseret på ældre forbilleder; de oprindelige farver har været blårød marmorering på kron- og fodliste, mens rammeværket var blåt med rød staffering. På et af nordpulpiturets vestligste fag er 1956 afdækket et orlogsskib med dansk flag og vimpel; de øvrige storfelter er antagelig udsmykket med lignende billeder.

Orgel 1948, bygget af Frobenius og co., med 7 stemmer, et manual og pedal; det forrige *†orgel,* fra 1856[26], havde afløst et over alteret, fra 1830; begge udført af orgelbygger Ohrt, Gram[14].

Orgelfaçaden (fig. 10), fra 1635, var indtil 1843—44 rygpositiv i Ribe domkirkes orgel, der nævnte år ombyggedes af Ohrt[31], og da han 1856 byggede et nyt orgel til Hostrup, anvendtes Ribe-rygpositivet, der atter fandt anvendelse i forbindelse med 1948-værket. Det runde midttårn flankeres af karyatider, hvoraf den ene måske oprindelig har holdt en palmegren, mens den anden har lagt hænderne sammen til bøn. De spidsvinklede sidetårne flankeres derimod af hermer, fra syd: Kærlighed (med flammende hjerte), Styrke, Klogskab og Retfærd. Pryddelenes anbringelse er ikke oprindelig, og de ornamenter, der nu kroner sidetårnene, er egentlig hængestykker. De tilsatte storvinger, fra o. 1725, med storbladet akantus, er skåret i blødt træ, mens orglets rammeværk og udskæringer alle er af eg, de vandrette lister og gesimsen af fyr. Sekundær, broget staffering med hvide, guldtonede vinger; disse havde oprindelig umalet kridtgrund med delvis forgyldte bladslyng, mens orglet i øvrigt stod med træets farve som bund for de brogede ornamenter og lister samt kassetteværk i frise- og postamentfelter.

E. M. 1937
Fig. 9. Hostrup. Døbefont (p. 1561).

Klingpung 1870, med klokke og rød fløjlspose.

Præsterækketavler. 1) Fra 1700'rne, også med fortegnelse over provsterne i Tønder provsti (sml. Abildgaards dagbog og kronik). Ottekantet, med påsat storakantus i de afskårne hjørner og skriftfelt, der foroven og forneden ender i spids. Rødmalet rammeværk og sort skriftbnnd. 1776 på korets nordvæg, nu på loftet. 2) Formodentlig fra 1827; høj, rektangulær tavle i profileret ramme, med topstykke af gennembrudte grene omkring krukke og rektangulært hængestykke med påsat roset flankeret af grene og palmetter. Sortmalet med gule rammelister og ornamenter samt gul skriveskrift på sort bund. På korets nordvæg.

Præstemalerier. To næsten legemsstore malerier, 227 × 127 cm, olie på lærred, udført af samme maler, i samtidige, sorte rammer, hvis profilled forkrøbber sig i hjørnerne og midt på langsiden. Helfigurer af præsterne i ornat, stående med lukket bog i højre hånd og ved siden af en pult med opslået bog; i baggrunden grønt eller blåt draperi[32]. Nederst indskrift på tysk med forgyldt fraktur og kursiv på sort: 1) Paulus Claudius, i 28 år sognepræst i Hostrup, f. i Emmerlev 1614, d. Mikkelsdag 1665, 51 år. 2) Johannes Mauritius, i 29¼ år sognepræst i Hostrup, f. i Tønder 13. nov. 1639, d. 26. dec. 1695, 56 år og 6

uger. — 3) Brystbillede, 78,5 × 64 cm, olie på lærred, af sognepræst Georg Eichel, d. 1767, en face, i ornat, med højre hånds fingre stukket ind i lukket bog. Stærkt fugtskjoldet og nu uden personalia; i nedre højre hjørne: Rest. A. D. 1914. W. Jensen, Garding. Nyere, sortmalet fyrretræsramme. 4—7) Fire nyere malerier, udført af maleren C. Tønder, Tønder, af præsterne Friedrich Müller, d. 1827 (bag på lærredet: Malet af C. Tønder 1940. Tønder), Christian Hansen Hoeck, d. 1873 (sign.: C. Tønder —29), Maurits Mørch, d. 1890, og Joh. Heinr. Weiland, sognepræst til 1907. Nr. 1—3 i præstegården, 4—7 på loftet.

Lysekrone (sml. fig. 5), i renæssance, fra o. 1600, skænket 1713. Slankt balusterskaft endende i løvehoved med akantussmykket ring i flaben og kronet af romersk kriger, der har holdt et spyd. Af de 2 × 8 vandret udgående arme er alle de øvre samt i hvert fald to af de nedre, med roset i nedre ombøjning, fornyede. På ophængningsstangen, med kugler, er anbragt et symmetrisk skjold, hvorpå giverindskriften med graverede versaler: »Mons. Hans Lassæus Nissen Erbgesessen auf Tunde hat zur Hostrupper Kirchen Zierrath diese Crohne zum Andencken verehret und ist in seinem Gesellen Stande in Gott schlichen verschieden Ao. 1713 d. 12 Septemper, seines Alters 36 Iahr und darauf in Tunder Begröbnis ein gesenckt«. I skibet, hvor der også er en krone fra 1948.

†Ligklæde med lagener, som udlejedes af kirken, omtales første gang i regnskaberne 1680[9].

Klokke 1790, støbt af Landre, Lybæk. Om halsen, mellem foroven rocailleværk og forneden medaillonophæng, versalindskriften: »Soli deo gloria. Durchs(!) Feuer bin ich geflossen. I. G. W. Landre hat mich gegossen in Lübeck Anno 1790«. Midt på legemet, under portrætmedailloner og medaillonophæng, »Ich ruffe die Lebendigen zur Busse und die Todten zur Ruh. Kirchen Iurath Otto Nissen. Peter Nielsen«. På modstående side: »Herr E. A. von Bertouch [amtmand]. Herr F. W. Eichel Pastor«. Bocailleværk på slagringen. Tvm. 102 cm. *†Klokker*. 1644 omtales to klokker, og 1779 nævnes en transport af klokken til og fra Rendsborg, hvor den antagelig er blevet omstøbt[33].

GRAVMINDER

Mindetavle over 26 i verdenskrigen 1914—18 faldne fra sognet; opsat i lysningen i skibets norddør.

†Epitaf. Vinge, o. 1700, med underskåret storakantus om ottekantet felt. Rødbrun, i feltet Matthæus med sit symbol. Fundet på våbenhusloftet under sidste restaurering.

Gravsten. O. 1767. »Kirchspiel Voigt« hr. Iens Christiansen, fra Jeising, f. 24. dec. 1715, d. 6. febr. 1767 i sin alders 51. år, ... uger og 2 dage. »D. S. G. G.« (dessen Seele Gott gnädig). Rød kalksten, 178 × 115 cm, med riflet kant uden

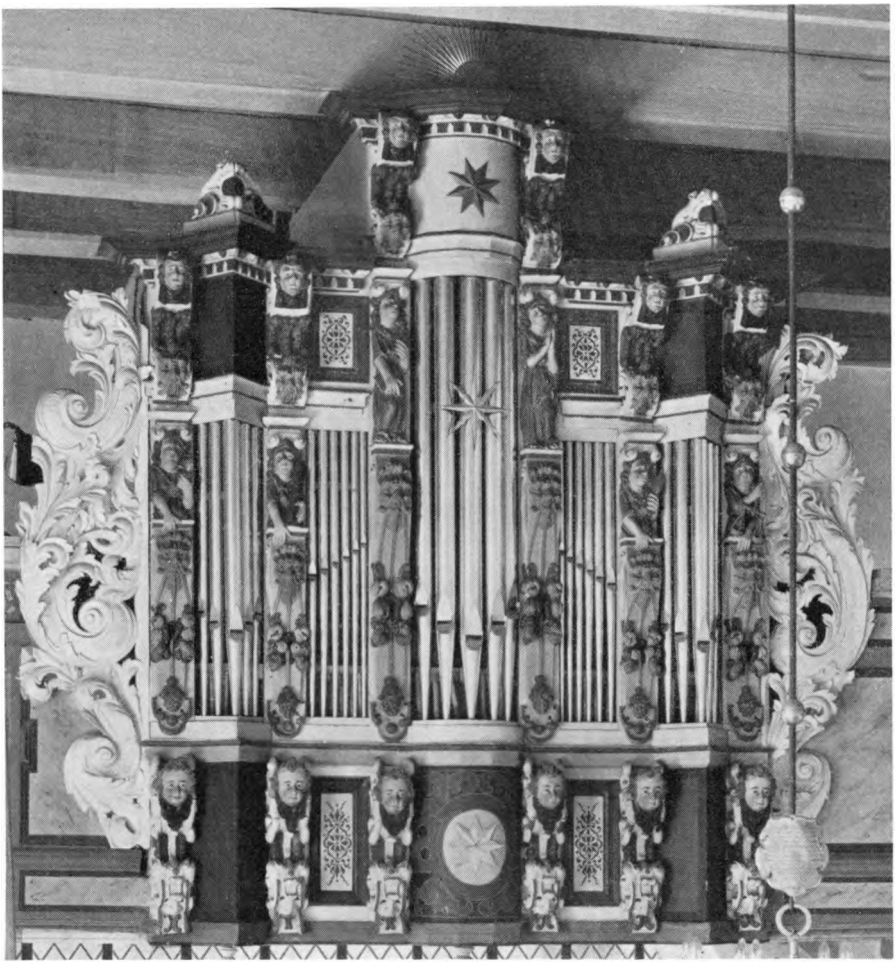

Fig. 10. Hostrup. Orgel(façade) 1635 (p. 1562). E. M. 1950

for karnis. Kartoucheformet skriftfelt med reliefversaler og navnene med store skønskriftsbogstaver. Under den tyske gravskrift uudnyttet plads til hustruens data; herunder citat fra Apoc. 14. cap. v. 13, med reliefskriveskrift. I stenens hjørner kranse, hvori der foroven er engel med segl og neg samt korslammet med fanen, forneden to monogrammer IC og AI. Mellem kransene foroven og forneden rocailleværk. Opsat mod våbenhusets østvæg.

Åbne, murede †begravelser. 21. febr. 1752 fik Las Petersen på St. Tønde efter ansøgning amtmandens tilladelse til for sig og sine arvinger at indrette og vedligeholde en begravelse under kirkegulvet mellem mands- og kvindestolene; herfor betaltes 10 rdl.[34]. Såvel denne begravelse som andre tilhørende gården Solvig samt præsterne sløjfedes 1862[35]. — Rester af murede begravelser i koret fandtes ved restaureringen 1956 f.

KILDER OG HENVISNINGER

LA. Åbenrå. Hostrup præstearkiv: B d 7. (1477). 1725—1918. Sager vedr. de kirkelige bygninger og kirkeinventaret. — Ca 2. 1726—1884. Kirkeregnskabsbog. — Ca 3. 1885—1910. Kirkeregnskabsbog. — Ca 5. 1898—1912. Kirkeregnskabsbog, udgift. — Cb 1. 1738—1861. Kirkeinventarier og sager desangående. — Cb 2. 1783—1907. Hostrup kirkes inventarium med tilføjede bemærkninger og »Anhang«. — *Tønder provstearkiv:* 1636—1763. Kirkeregnskabsbog for Hostrup (uddrag ved J. Hansen, i Sønderjydsk Maanedsskrift 6. årg., 1929—30, p. 91—94). — *Tønder kirkevisitatorium:* (aflev. fra Kiel) C VI 2, nr. 638. 1730—1856. Betr. Kirche zu Hostrup. — C VI 2, nr. 639. 1783. Inventarium der Kirche zu Hostrup. — 1862—78. Visitatorialsager fra Hostrup. — Se i øvrigt arkivalier for Tønder provsti i almindelighed p. 932. — Kronik 1865 ff. (ved embedet). — Læg: »Vedrørende Kirken« (ved embedet). — Synsprotokol (ved embedet). — Brev af 20. dec. 1927 fra sognepræst J. Hansen vedr. restaureringen (j. nr. 426/27, NM). — Kirkeklokkecirkulære af 1918, besvaret 1922 (NM). — Museumsindberetninger af S.A. Claudi-Hansen 1910, Niels Termansen 1922 (forundersøgelse af orgelfaçade og pulpitur) og 1924 (inventar), P. Kr. Andersen 1946 (foreløbig istandsættelse af orgelfaçade) og 1948 (inventar) og Mogens Larsen 1956 (forundersøgelse af inventar). — Undersøgelse og beskrivelse ved M. Mackeprang 1950, Elna Møller og Erik Moltke 1950 og 1954, Knud J. Krogh 1959.

Haupt II, 575 f. — J. Hansen: Af Hostrup Kirkes Historie, i Sønderjydsk Maanedsskrift 14. årg., 1937—38, p. 3—11. — H. Petersen, i Den nordslesvigske Kirke (red. H. Hejselbjerg Paulsen), II, 1948, p. 94—96.

[1] Danske Atlas VII, 295. [2] Diplomatarium Danicum 2. rk. IV, nr. 285. [3] Repertorium 10. aug. 1504, nr. 10135 og 23. febr. 1505, nr. 10320. [4] Smst. 17. nov. 1506, nr. 10702. [5] J. nr. 344/57, NM. [6] Danske Sagn III, 1895, p. 190, nr. 962. [7] VII, 294, jfr. Schmidt: Helligkilder p. 156. [8] LA. Åbenrå. Tønder provstearkiv: 1836—63, 1875. Visitatsberetninger. [9] Tønder provstearkiv: 1636—1763. Kirkeregnskabsbog. [9a] Den i Trap, Slesvig 1864, I, 156 givne oplysning om forekomst af tuf i kirken kan hverken bekræftes eller afvises. [10] Dette fremgår af nogle fotografier, der blev taget, da væggene 1956 f. var hugget totalt fri for puds. Biliederne viser dog kun forholdene i østre del. [11] I denne forbindelse kan nævnes, at dengang hr. Nissen til Tønde blev begravet 1733, måtte man for at få kisten ind hugge et stykke af muren ved kirkedøren; det er dog ikke sandsynligt, at døren blev udvidet ved denne lejlighed. Sml. J. Hansen: Af Hostrup Kirkes Historie p. 4. [12] Disse iagttagelser er gjort på de under note 10 nævnte fotografier. [13] J. Hansen: Af Hostrup Kirkes Historie p. 3. [14] Hostrup præstearkiv: (1477). 1725—1918. Sager vedr. de kirkelige bygninger etc. [15] Hostrup præstearkiv: 1726—1884. Kirkeregnskabsbog. [16] C. F. Herbst, i Slesvigske Provincialefterretninger. Ny rk. IV, Haderslev 1863, p. 162 f. [17] Biskop Helrik von der Wisch af Slesvig, 1474—88. [18] Indskrift på korset: Die im Jahre 1914 durchgeführte Wiederherstellung ist eine Stiftung von Pastor Hansen i. C. d. H. Wiederhersteller: Wilh. Jensen, Garding. [19] RA. Kortsamlingen. Krigsministeriets aflevering. Mappe 26. Slesvigske kirker. [20] Trap. Slesvig 1864, I, 156. [21] Abildgaards dagbog p. 161. [22] Brev af 20. dec. 1927 fra sognepræst J. Hansen. [23] Kunstdenkm. Südtondern, p. 131, fig. 195. [24] Fru Dorothea Rantzow til Solvig havde skænket kalken (hvilket antagelig vil sige betalt arbejdet) og forgyldningen, mens kirken havde givet sølvet dertil. Louis Bobé: Bidrag til Tønder Bys og Hostrup Sogns Historie 1540—1692, i SJyAarb. 1905, p. 103. [25] H. Stierling: Goldschmiedezeichen von Altona bis Tondern. Neumünster 1955, nr. 936. [26] Hostrup præstearkiv: 1738—1861. Kirkeinventarier etc. [27] 1831 nævnes, at det ikke bruges mere og derfor ikke længere holdes af præsten (note 26).

[28] Trap p. 365; det fandtes endnu 1861 (note 26). [29] Louis Bobé p. 107 (se ofr. note 24). Ifølge kronikken var endnu i 1865 nogle gamle prædikestolsfigurer og snitværk til stede. 1927 oplyser præsten (brev af 20. dec.), at gamle folk endnu husker, at stolen lå på tårnloftet, og at den var af brun og med megen udskæring og forgyldning; dele af den solgtes. [30] Et stolestaderegister fra 1726 vedr. de †stole omtales i Sønderjydsk Maanedsskrift 15. årg., 1937—38, p. 9 ff. [31] Trap p. 417; jfr. artikel i Kristeligt Dagblad 20. april 1948. [32] Malerierne restaureredes 1926—27 (brev af 20. dec. 1727). [33] Kirkeklokkecirkulære; jfr. Tønder kirkevisitatorium: 1730—1856. Betr. Kirche etc. zu Hostrup. [34] Sønderjydsk Maanedsskrift 14. årg., 1937—38, p. 7. [35] Note 20 og 14.

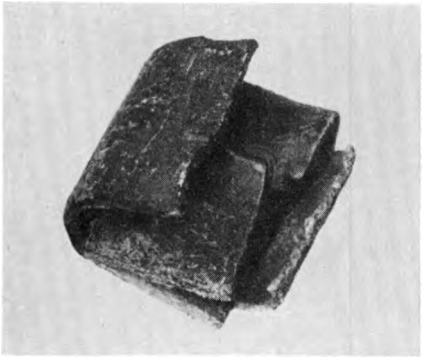

Fig. 11. Hostrup. *Relikviegemme i Nationalmuseet (p. 1558).